

Naš List

Neodvisno politično glasilo za Slovence

Izhaja vsak torek in petek: ako je ta dan praznik, pa dan poprej. Velja za celo leto 8 K, za pol leta 4 K, za četrt leta 2 K. — Naročnina se plačuje vnaprej, na naročbe brez istočasno vposlane naročnine se ne ozira. — Posamezne številke po trafikah po 10 v. Pošilja se tudi „Slov. Gospodinja“ posebej.

Z mesečno priložo
Slovenska Gospodinja

Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Uredništvo „Našega Lista“ v Ljubljani. Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo je v Kamniku, kamor naj se izvoli pošiljati naročnino in reklamacije. — Oglašje se računa po tristoletni petit-vrsti po 12, 10 in 8 vin. za 1-, 2- oz. 3krat. za večkrat izdatno znižane cene.

Vsebinska: Pastoralne konference 1906. — Politični pregled. — Štajersko: Razno. — Koroško: Mirovščina. Razno. — Primorsko: Razno. — Kranjsko: Razno. — Prosveta: Slovensko deželno gledališče. Razno.

Podlistek: Simon Gregorčič.

Pastoralne konference 1906.

Ljubljanskega knezoškofa resumé o pastoralnih konferencah v letu 1906. ima sledeči značilni odstavek.

„Nasprotniki uvidevajo potrebo izobraževalnih društev, seveda v cerkvisovražni smeri. Časopis „Naš List“, ki izhaja že dvakrat na teden in je glasilo mlade radikalne stranke, nam bo v tem oziru veliko bolj nevaren, nego propala liberalna stranka z „Narodom“. Ta list v svojih uvodnikih programatično razvija misel, kako treba ljudstvo organizirati in mu v društvih dajati izobrazbe, da se oprosti „rimskega jarma“. Kolikor meni znano, nekateri učitelji že prav pridno delujejo v tem duhu.“

Značilen je ta odstavek in podučen za danes vladajoče politične razmere na Kranjskem.

Pred vsem je nekaj contradictio in adiecto onim trditvam naših liberalcev, ki bobnajo v svet, da se mi obešamo za frak dru Šusteršiču in dvornemu svetniku Šuklje-tu, da smo privešek klerikalni stranki ali da vsaj hočemo postati to ter da smo z ustanovitvijo samosvoje organizacije zgradili le nekaj zlat most do klerikalcev onim dvomljivim elementom, ki po drugi poti ne vedo priti do njih. Liberalci nas razkričujejo kot take pri tisti priči, ko klerikalci tiskarno, kjer se tiska Naš List mečejo na cesto, in ko vrhovni vodja kranjskega klerikalizma postavlja Naš

List na indeks. Spričo jasnemu našemu stališču, spričo odkriti pisavi naših programatičnih član-kov našim liberalcem ne moremo prikriti očitka, da v e d o m a trdijo neresnico. Nekako uradoma je prišel dementi od strani, od ktere ga nismo ne prosili ne zahtevali, ki pa je gotovo kompetentna v to, da poda tako izjavo. Sicer smo prepričani da naši liberalci, prav dobro vedo, kako stoji stvari, da pa prihajajo s svojimi abotnimi trditvami le v ta namen, da bi nas pred svetom kompromitovali: To se jim sicer ne posreči, ker najboljši dokaz za čistost naših namenov je naše delo, ki se pač utajiti in prikriti ne da. Eno pa dosežajo s takim bojevanjem: da lahko jasnih oči stopimo pred nje rekoč: vaš boj ni pošten, dokaz je Vaše nezdrave politike, dokaz je akutne bolezni, ki razjeda bolno vaše telo.

Več ko vse to pa nam spričuje poslanica ljubljanskega vladike, kje je iskati in najti nevarnost klerikalizmu, kje ga je prijeti, da mu pridemo do živega, kako naše ljudstvo ozdraviti tega zla, in kako je imunizovati, da se ga noben tak strup več ne prime. Umstvena in moderno-nravstvena izobrazba je ono sredstvo, ki naj boglavno naše orožje. Na tem stališču stoji „Naš list“ ves čas, kar obstoji. V neštevilnih člankih smo je poudarjali in točno označevali. Zato pa se le čudimo onim naivnežem, ki še danes vprašujejo, kaj pravzaprav hočemo? Podrobno delo nam pomore izvesti naše načelo. S pozitivnim delom naprej, je naše geslo! Ako v ničemer drugem, v tej točki se bistveno razlikujemo od liberalne stranke, ki ima v svojem grbu zarezano geslo: negativno delo. Pobijati in ubijati! To jim je prva in glavna taktika. Prešla jim je tako že v meso in kri, da vzlic vsem lepim besedam v njihovih programih ni pričakovati in ni upanja, da bi jo zapustili. Tembolj, ker so ob tej tak-

tiki brez drugega dela nekaj časa res dobro živeli; drugega življenja pa vajeni niso. Bogatin se privadi ovsnemu kruhu stoprv tedaj, kedar resnično strada. Liberalna stranka danes še ne strada; zato je vse zamao, vkljub morda dobri volji nekaterikov ne spravite globoko v močvirju pogreznenega voza naprej. In pa naturam si expellis furca...

Negativno delo ima le svoj trenutni učinek, trajnih uspehov ne more imeti, posebno tam ne, kjer mu stoji nasproti vztrajno, trdovratno, nepretrgano delo kakor je izvajajo naši klerikalci, ki pa imajo za se še svojo trdno, nepredorno organizacijo. Pozitivno delo res ne kaže takoj svojega učinka. Ali mine pet in deset let, pa se pokažejo uspehi. Dotlej pa je treba vztrajati z mnogim samozatajevanjem in požrtvovalnostjo. Ne ponuja tako delo časti in slave, prav mnogokrat ne dobiš ni priproste hvale, tudi niso na razpolago dobro plačana mesta. Toda končni uspeh odtehta vse, a teh končnih uspehov ne smemo iskati in pričakovati v svojih lastnih osebah, marveč hočemo in želimo uspehov onemu, ki mu je vse naše delo namenjeno: narodu slovenskemu.

Politični pregled.

Avstro-ogrška monarhija.

(Numerus clausus.) Padla je zadnja ovira volilne reforme in ta prejme cesarsko sankcijo še tekom tega tedna. — Poslanska zbornica je z vso naglico sprejela vladno predlogo o sklenjenem številu imenovanih članov gosposke zbornice; v smislu te predloge ne bode to število smelo prekoračiti 180 in ne znašati manj kot 150 članov. Numerus clausus so si avstrijski lordi izgovorili kot ceno za sprejetje volilne reforme; z njim naj bi bil odvzet kroni odločilni upliv na glasovanje v gosposki zbornici in zvečan parlamentarni pomen te korpo-

Simon Gregorčič.

Dr. Henrik Tuma — Gorica,

Boj za osebo in zapuščino pesnika ljubezni do domovine in narodnega dela, se je takoj nad grobno gomilo pričel, tu klerikalec tam liberalci.

Uzore pokopali so

Na grobu tam plesali so

I. 87.

Po glavah svetlo je in jasno

A v srcih zimsk je mraz in mrak.

I. 127.

In vendar: Simon Gregorčič bil je od razpora narodne stranke na Goriškem v klerikalno in napredno, očiten klerikalec. Ob razporu že je Simon Gregorčič voditelj naprednjakov obsojal in jih zavračal od sebe. Odslovil je Andreja Gabrščka in pozval i mene pismeno, naj se odpovem politiki in se brezpogojno podvržem vodstvu dr. Antona Gregorčiča.

Prvi vzrok razpora tičal je ravno v najbližnjih prijateljih in rojakih pesnika, ki so zvesto stali okoli dr. Antona Gregorčiča kakor že svoj čas proti dr. Tonkliju in dr. A. Mah-

niču. Profesorska in duhovniška družba antiluvijalnih nazorov, ki politično modrost zajema od „Grazer Tagesposte“ gori, pa do „Gorice“ doli, polni najtemnejšega provincializma in ekskluzionizma, družba, ki sama sebi zadošča okoli vedno istega „Stammtische“. A nikari, da bi se bila ta družba svoj čas uprla dr. A. Mahniču z naprednega stališča! Dr. Mahnič in dr. A. Gregorčič sta bila tekmeča še izza časa gimnazije, prvi iz Krasa, drugi izpod Krna. Bil je sedaj eden prvi, sedaj je drugi pretekel prvega. Ostala sta sopernika kot semeniška profesorja in celo semenišče bilo je za njima. Posvetna inteligenca na Goriškem takrat, izven navedene družbe, se skoraj brigala ni za politiko. Naravno, da je osebni spor izbruhnil tudi v političnem življenju, ko je nastopil dr. Anton Gregorčič ter so šli intransigentni katoličanje z Mahničem, zmerni z dr. Anton Gregorčičem.

Določenega cilja ni ena ni druga stranka ni imela. Našli so ga najpoprej mladi duhovniki Mahničevega kova (najgorečnejši med njimi seveda Kranjci), ki so se naslonili na politično organizacijo na Kranjskem, čuteč se preslabe sami zase na Goriškem. Po mojem uspešnem

nastopu leta 1896. in 1897. začutila je navedena družba nevarnega tekmeča dr. Antonu Gregorčiču v moji osebi. Zato l. 1898. bližanje obeh strank, združenje in očitni razpor l. 1899. med klerikalno in napredno stranko. Kumovala je i novi klerikalni stranki znana družba s svojim strastnim lokalnim patrijotizmom. Od te družbe bil je pesnik Simon Gregorčič glede političnih svojih nazorov popolnoma odvisen. Sam pesnik ni imel skoro nobene psihološke inteligence. Bil je lirik tudi v vsakdanjem življenju, v svoji sodbi o ljudeh navezan na mnenje družbe zvestih in milih mu podkrnskih prijateljev. Ni me žalilo pismo Simona Gregorčiča, poznal sem njegovo duševno stanje in vir, iz katerega je prišla nemila sodba. Ko se je pesnik iz Gradišča preselil, dobivši skromno pokojnino v Gorico, so mu bili edino njegovi „Podkrnci“ zvesta družba. V nje sredi iskal je odlasteke — in kar je značilno, — našel. Simon Gregorčič klonil je tilnik pod osodo, vrnil se je po nasvetu „svojega zdravnika“ v svet, a pričel je življenje „Joba“ in „Jeremije“. Simon Gregorčič, da si se političnega gibanja ni deležil, bil je tako po svoji družbi klerikalec in brezpo-

racije. Če bodo dosegli ta svoj namen, je več kot dvomljivo. Tudi ob sklenjenem številu bode gosposka zbornica stala pod vplivom ljudske volje, tudi poslej bo morala hoditi z ljudskim tokom. Če se temu zgodovinskemu razvoju kedaj upre, postavi svoj lastni obstanek v nevarnost in dokaže svojo nepotrebnost.

(Zvišanje uradniških dohodkov). Finančni minister Korytovski je predložil zbornici dve predlogi, ki merita na zboljšanje gmotnega položaja uradništva. V to svrhu zahteva enkratnih 20 milijonov kron in letnih 15 in pol milijonov; poleg tega še 13 milijonov za uslužbenca drugih kategorij. Zvišanje uradniških dohodkov je postalo naravnost neizogibno vzpričo draginje, ki je tekom zadnjega časa nastopila v živilih; zvišanje pa je omogočilo ugodno finančno stanje državne blagajne, s katerim se je nadavno tega minister pohvalil — z zmernim samoljubjem. Državnemu uradništvu sta pri srečju poleg plač zlasti še dve drugi stvari. Korenito je treba pomesti s protekcijonizmom pri uradniškem avanzmaju, ki se je krepko ukoreninilo. Nastale so v doslovnem smislu prave uradniške dinastije; take kričeče razmere vladajo zlasti na centralnih mestih, kjer homo novus brez uradniškega „plemstva“ težko predere protekcijski zid. Najboljše zdravilo za to gnilobo, ki ne škoduje le uradništvu, temveč predvsem tudi državi, je principijelna uvedba časovnega avanzmaja: službeno napredovanje bodi — izimši posebno sposobne ljudi — avtomatični princip službene starosti. — Nujno je tudi ponotitjo komplicirani uradniški posel, da se državna uprava brezpogojno odpove uradnemu šimelju. S tem pridobi državna uprava na elastičnosti, uradništvo pa bo razbremenjeno; hkrati pa odpade njega naraščanje.

Štajersko.

Nemška kandidatura. Župani in zaupniki celjsko-oromoškega mestnega okraja so sklenili na programu nemške ljudske stranke kandidirati v državni zbor celovškega deželno sodnega svetnika Marekhla.

Županske zveze, ki imajo namen oplo-diti občinsko samoupravo na Spodnjem Štajerskem z novo narodno, gospodarsko in socialno vsebino in ki bi kot take predstavljale važno narodno-politično organizacijo Slovencev, so zadele ob vladne šikane. Kakor poroča „Domovina“ je ormoška županska zveza poslala svoja pravila graškemu namestništvu v potrjenje, to jih je pa že tretjič vrnilo. Sedaj leži vsa zadeva v notranjem ministrstvu, kjer čaka svoje rešitve. Slovenske parlamentarne delegacije dolžnost je, da zastavi svoj vpliv pereči zadevi na korist.

Kmečka zveza. Izvrševalni odbor narodne stranke je sklenil pozvati vse svoje somišljenike po celem Slovenskem Štajerskem, naj pristopijo

gojen pristaš dr. Ant. Gregorčiča in „Gorice“. Šel je s svojimi rojaki, — ali so že imeli prav ali ne. Izdajali so se za patentirane rodoljube, kakor še sedaj, in kaj je bilo rodoljubje Simona Gregorčiča, zveni iz vsake kitice njegove.

Življenje Simona Gregorčiča od leta 1889. najprej je bilo odrekanje. Bil je do duše veren podanik katoliške cerkve. — Prejel je kleče na golih tleh zadnjo popotnico, ločivši se od te zemlje, je strastno poljubil sveto razpelo. — A tudi za njega najlepše dobe bil je Simon Gregorčič veren kristijan. Ako niso bile dozorele v goriškem semenišču strupene osebnostne razmere, ni prišlo nikedar do napadov nanj. Ni moglo priti, saj ni mesta v Gregorčičevih poezijah, ki bi bilo protikrščansko ali protikato-liško, in le z veliko silo se da vcepiti vanj kaj protiklerikalnega. Ne najdem ti mesta v njegovih poezijah I. in II., iz katerih bi ne plamtela živa, katoliška vera!

Sreča se spušča na sléherno stvár
Kadar zaliva nebeški vrtnár. I. 9.
Duhá si iskro mi razžáril
V oklep prsteni jo zaprl, —

polnoštevilno kmečki zvezi ter naj svoj pristop prijavijo g. Roškarju, dež. poslancu (Sv. Juri v Sl. Goricih). Prav tako! S tem izgubi kmečka zveza strankarsko-klerikalni značaj, ki so ji ga nameravali nalepiti klerikalci. S tem da odpade ta postranski namen, bo kmečka zveza, kot stanovska organizacija kmečkega stanu lahko uspešno zastopala njega gospodarsko-politične interese. Med te pa, kolikor je nam znano, klerikalni politični sistem ne spada.

Koroško.

Mirovščina.

„Koroški Slovenci niso ne igrača, ne torišče za prestavljanje političnih kozlov.“
Motto.

Že večkrat smo segli po slovenski politiki družbe okoli „Mira“, in naj smo jo obračali kakorkoli, vedno so se nam pokazale tiste pege. S tem, da smo strgali tej kateriji narodno masko raz obličje, s tem da smo v tem nedotakljivem narodnem tabernaklju odkrili prav navadno klerikalno skrinjico, s tem smo opravili zares bogoljubno delo.

Kaj pa je mirovščina? To je klerikalna politika med koroškimi Slovenci, ki je leta in leta živela in živetarila na narodne stroške. Zlasti v zadnjem času se je prav rada odevala v narodni plašč in človek, ki slučajno ni verjel v odkritosrčnost te politike, si je prav po ceni zaslužil svojega „političnega krivoverca.“ S svojo dogmo, da Slovenec mora biti klerikalec, da je vsak neklerikalec tudi Neslovenec, s to svojo protinardno klerikalno ekskluzivnostjo je pognala neštevilno naprednih Slovencev v nemški tabor. Vsi napredni ljudje (n. pr. učiteljstvo), nezadovoljni s tesnoprnostjo, ki jo jim je prezentirala „narodna“ diktatura, so se nagnili na nemško stran; ta prestop jim je lajšala protinardna vzgoja in pa dejstvo, da je nemška napredna stranka na krmilu, da razpolaga z močjo. Toliko lastne inicijative in energije pa ti krogi niso imeli, da bi si bili zasnovali poleg „Mirove stranke“ in proti nji samostojno slovensko napredno politično organizacijo. Le po tem, če vemo, da pomenja po zaslugi mirovščine „deutsch“ na Koroškem poleg narodne oznake tudi politično svobodomiselnost, nam je umljiva in opravičena fraza: „Slovenisch geboren, deutsch gesinnt“, s katero se označujejo slovenski napredni ljudje, ki inklinirajo na nemško stran. Da je ekskomuniciranje, s katerim operira klerikalno-egoistična politika „Mira“ v nekaki sentimentalni pozi, najnerodnejša in najbolj zgrešena taktika, je vsakomur jasno. Da pa je tako neprosto voljno iskanje politične opore v nemškem taboru, h kateremu so slovenski svobodomiselni elementi prisiljeni, v narodnem oziru silno kvarno in da navaja v popolni narodni odpad, tega taisto nihče ne oporeka. Toda eno je gotovo! Mirovščina, ki se s koroškimi Slovenci nepošteno igra, ki strelja prav ne-

rodne politične kozle, ni po svoji izrecno klerikalni naravi zmožna rešiti tega važnega problema; — to je sijajno dokazala v preteklosti in še dokazuje. Odprta je ena edina pot: ustanovitev slovenske napredne stranke na Koroškem, ki bode zbiralala v svoji sredi vse napredne Slovence in jim omogočala uveljavljati se i narodno i napredno, dočim jim je sedaj eno ali drugo zabranjeno, če se nahajajo v klerikalni ali nemški ljudski stranki. Taka stranka ima svoj raison d'être, treba je le dela! „Mir“ bode, če je v resnici list, služeč v prvi vrsti narodnim interesom koroških Slovencev, misel in ustanovitev take stranke živahno aklamiral.

O političnem shodu na Kočuhli, ki so ga izkoristili Nemci, poroča „Mir“, da se za to ni vršil, ker ni došlo pravočasno dovoljenje od strani oblasti.

Konfiskacija. Poslednja številka „Mira“ je bila konfiscirana vsled poročila o tožbi zaradi razžaljenja časti, ki so jo naperili akademiki gg. Mišic, Wieser in Radnik ter puškar g. Ravnik, proti štirim nemškim izzivajem; obtoženci so bili obsojeni skupaj na 110 kron ali 11 dni zapora.

Primorsko.

Pri c. kr. višjem deželnem sodišču v Trstu se je vršila dne 11. decembra 1906 javna razprava pred senatom v katerem so bili sodniki trije Slovani in dva Italijana — oba zmožna slovenskega jezika — in to v prvič, odkar obstoji tržaško višje sodišče. Primorsko je zopet nadkrililo Kranjsko — Štajersko — Koroško. Že več let izdajajo prizivna sodišča v slovenskih pravih slovenske razsodbe in to celo od senatov, v katerem je komaj eden zmagoval za silo slovenščino. Kar se je dalo izvojevati za Primorsko, kjer prebiva le $\frac{3}{5}$ Slovanov $\frac{2}{5}$ Italijanov, bi se gotovo i dalo izvojevati i za graško nadsodišče — seveda bi morali to izvojevati slovenski odvetniki iz Kranjskega, Štajerskega in Koroškega, izvojevati pravim, ne s takozvanim „kolegijalnim“, „koncilijantnim“ prizanašanjem, ampak z brezobzirnim in samozavestnim nastopom. Trdimo, da je slovensko odvetništvo krivo, ako se tako kakor sedaj zapostavlja v Gradcu. Več kolegijalitete v skupnem odporu — i manj uljudne prijenljivosti — navzgor! Ako poročamo z nekim zadoščenjem, da se je v prvič ustreglo dejanskim okoliščinam pri tržaškem višjem sodišču, moramo vendar dodajati, da bi bilo po sebi umevno, ako slovenskim strankam sodijo slovenski in ne le slovenski umeči sodniki. Ako je na Primorskem po uradni statistiki $\frac{3}{5}$ prebivalstva slovenskega in hrvatskega, moralo bi biti med sodniki vsaj $\frac{3}{5}$ Slovanov. No bili smo vedno preskromni v svojih zahtevah, nejedini in prepohlevni pri javnem nastopu. Čast torej možem na Primorskem, ki so vstrajali, dokler niso prodrli. Bilo jim je leta govoriti pred senatom nerazumljenim. Gospodje sodniki so od dolgega časa dremali nad govori, katerih niso razumeli, ali pa nejevoljni čakali konca. Vzdržati pa se takega položaja ni moglo in smelo. Šli so stari gospodje, eden za drugim! Prišle so mlajše, sposobne moči — ki so vsaj sodniki in ne plačani avtomatje.

Kranjsko.

Pred volitvami. Volitve še niso razpisane, toda stranke se že pripravljajo na bodoči boj. Letošnji volilni boj bode po svoji vehemenci presegal vse dosedanje; izid bližajoče se volitve, ki se bode vršila prvič po principu splošne in enake volilne pravice, bode označil v glavnem posestno stanje posameznih strank. — Socialna demokracija se v prvič udeleži volilnega gibanja na celi štiti. Močna je ta stranka predvsem v ljubljanskem, idrijsko-logaškem in li-tijskem volilnem okraju. Lehko mogoče je, da tukaj ali tam prodre; gotovo pa je, da bo z dobro organizovanim volilnim kadrom, s svojim vedenjem odločevala vsaj posredno na volilni izid. — Tudi klerikalna stranka se že živahno

Zakaj? Veš ti! —
... Tebi hitel bo nasproti,
Da énkrat tvoj obráz bi zrl,
Da zrl bi solénojasno lice,
Obráz ljubezni in resnice!... I. 43.
O da srcé.....
Enako kresu vedno bi plamtelo
Bogu in domu žgalo vréden dar. I. 25.
Zató pa svéti vsak uzór
Nam gor, kjer je njegov izvór! I. 160.
To bóde najvišja modróst in krepóst:
Brzdáti in vládati strásti. I. 91.
Pusti dvojbo mi vsaktero
In morilne vse skrbi,
Trdno to chrani vero:
Onstran lepši zor blešči. II. 29.
A duh visoko vrh zvezdá
Z duhovi rajskega ti biva,
V objetji večnega Bogá
Tam bláženstvo brezmejno vživa. II. 79.
..... Na zemlji biva
Pač sreče le odsev, ne stalna sreča.
Navzgór srcé, — v višavo rajske svetle!
Tam sreča biva véčno obstoječa! II. 127.
Pravica, enakost je v — grobi! II. 139.
(Dalje prih.)

pripravlja; pred tednom je imela strankarsko konferenco, ki se je pečala med drugim z izbiranjem kandidatov, katere bodo kasneje formalno krajevni sestanki zaupnikov nominirali. Nekaj dosedanjih poslancev, ki posedajo v državnem zboru še iz starih časov, utegne odpasti; s tem se ugotovi leviemu krilu stranke. Izbrati bode vsaj 5 novih ljudi, če upoštevamo prirastek, ki ga donese parlamentarni posesti te stranke novi volilni red. V Ljubljani je stranka aranžirala te dni poskusno volitev, da sešteje že pred volitvami od hiše do hiše svoje krdelo, da spozna svojo resnično moč v Ljubljani in izglede, s katerimi eventualno stopi v volilni boj. — Liberalna stranka skliče v kratkem shod zaupnikov, da se dogovori o kandidaturah. Nekaj resnične moči ima v Ljubljani in v krškem okraju, mandata pa si skoraj gotovo ne pribori nobena. — Mlada neodvisna stranka o volilnem boju, vzlic nasprotnih časnikarskih vesti, še ni sklepal in je mogoče, da nastopi s samostojnimi kandidaturami, ali pa da se omeji le na podpiranje te ali one tuje kandidature. — Najzanimivejši bo boj brez dvojbe v Ljubljani, kjer nastopi v najboljšem slučaju lahko 5 močnih kandidatur: Nemci, ki nameravajo sešteti svoje glasove, liberalna, klerikalna stranka, dalje socialni demokratje in neodvisni.

Česa vsega si ljudje ne izmislijo. „Grazer Tagespost“ imenovana „graška tetka“ in „Grazer Tagblatt“ sta prinesla v soboto senzacijono vest, da namerava dr. Ravnihar kandidovati v Ljubljani, da se to zgodi iz osebnega nasprotstva proti dr. Tavčarju, da so sploh odločevali le osebni nagibi ob ustanovitvi nove stranke, ki po mislih graških klepetulj nima družega dela, kakor napadati in uničevati napredno stranko. Kolikor stavkov toliko nezmisli. Dr. Ravnihar sploh ne misli kandidovati ne v Ljubljani ne kod drugod in bi ne kandidoval tudi, če bi bil položaj za njegovo izvolitev še tako ugoden. Osebnega nasprotstva med dr. Ravniharjem in dr. Tavčarjem ni prav nobenega. Političnega nasprotstva pa vendar še ne bomo zanašali na osebno polje! — Namen nove organizacije sploh ni ne napadati ne uničevati, ampak v prvi vrsti delati. Negativno delo je, v kolikor ni neobhodno potrebno za brambo proti neupravičenim napadom, sploh izbrisano iz polit. našega besednjaka. Ako ob pozitivnem delu našem razpade to in ono, kar nima življanske sposobnosti, je to popolnoma pravilno in naravna posledica resničnega pozitivnega dela. Ne proti obstoječim strankam in čez njihova trupla, ampak mimo njih nas vodi naša pot do zastavljenih ciljev. Koliko časa, koliko truda, koliko svojih najboljših sil bi izgubljali, ako bi hoteli predvsem uničevati obstoječe stranke. Brezplodno delo! Ako bi ne imeli ničesar drugega na svojem programu kakor to, potem je več kakor gotovo, da nova organizacija pravice do življenjskega obstoja nima. — Kar končno govoričita ljubljanska dopisnika v omenjenih graških listih o „streberjih“, moramo jima pač pojasniti, da če bi imeli in če bi hoteli doseči kake streberske namene, bi jih najlažje v narodno-napredni stranki, kjer so nam odprli vrata na stečaj ter nas posadili k polni mizi — kakor je poročal dr. Triller na shodu zaupnikov nar.-napredne stranke. Čemu bi potem ustvarjali novo stranko, kjer še ne bo tako kmalu polnih skled! To ravno govori za čiste naše namene.

Shod „Obrambne zveze zavednih obrtnikov“, se je vršil preteklo nedeljo. Na shodu se je povdarjala potreba politične organizacije obrtnega stanu, ker le potem te bode mogel v svojem smislu vplivati na zakonodajo, povzročiti predvsem reformo sedanjega obrtnega reda in pa kreditno reformo malih obrtnikov. Dalje se je naglašala potreba strokovne izobrazbe. Odboru se je naročilo, da skliče letošnje leto v Ljubljano shod vseh avstrijskih obrtnikov. Končno se je osnoval volilni odbor za prihodnje državnoborske volitve. — Kakor smo že ob ustanovitvi dejali, je društvo po sedanji sestavi klerikalno. (Zakonodajalni zbori! Trgovska in obrtna zbornica!) Želimo, da obrtništvo, ki je v svoji veliki večini neklerikalno, s svojim pristopom izbiže društvu strankarski značaj, katero

se ne sme angažirati za nobeno strankarsko podjetje. — NB. Eden govornikov je dejal nerisnico, trdeč da smo imenovali člane „Obrtne Zveze“ klerikalne babe.

Mestna občina ljubljanska je prevzela drsališče pod Turnom v svojo lastno upravo. Odstavila je nemški Eislaufverein, ki je hotel na mestnih tleh uganjati nemško-nacionalno politiko. Drsališče pod Turnom so torej postala nekako neutralna tla. In res prihaja drsat prav mnogo Nemcev, častnikov in drugih ljudij, ki se ne morejo ravno ponašati z radikalnim svojim slovenstvom. Le par zagriženih nemških nacionalcev je bilo mnjenja, da se okužijo v slovenski družbi, ter so si napravili svoje drsališče. Na to drsališče pa zahaja baje tudi rodbina deželnega predsednika Schwarza. In to je, kar smo hoteli povedati!

Pisarna za pospeševanje obrti. Na inicijativo ljubljanske trgovske in obrtne zbornice se osnuje pisarna za pospeševanje obrti. Tozadevna pravila so že potrjena. Proračun za leto 1907. znaša 25 tisoč kron, ki jih bodo pokrile država, dežela, mestna občina in trgovsko-obrtna zbornica. Pisarna se bode nahajala v prostorih obrtnega muzeja, ki se v Ljubljani v kratkem ustanovi.

Podporno društvo delavcev in delavk c. kr. glavne tobačne tovarne v Ljubljani vabi k pleznemu venčku, ki se vrši v soboto, 19. januarja 1907 v veliki dvorani hotela „Union“. Sodeluje godba c. in kr. 27. pešpolka kralj Belgijcev. Začetek ob 8. uri zvečer. Vstopnina za neude 1 krono, za ude 50 vin. Čisti dobiček je namenjen bolniškemu zakladu.

Prosveta.

Slovensko deželno gledališče.*

„Dokler nismo odprli ljudstvu gledališča... toliko časa ostane pri nas vsaka druga umetnost brez upliva na naš narod...“

„Naš list“, št. 77.

„Odprimo ljudstvu gledališča in umetnišča...! Dr. H. Tuma.“

„Dokle god se bude kazališna uprava kretala u tako uskim granicama, morajući ne-prestano imati pred očima strašilo event. deficita, dotle se ne će kazališne moči diči na onaj nivó, na kojem bismo ga već davno htjeli vidjeti...“

(„Pokret“: Mil. Šrabec, br. 6., 8. jan. 1907.)

„Naš List“ je objavil v svoji 77. številki članek nekega anonimnega prijatelja F. L., ki se mu je zgodilo kakor proroku, ki je šel proklinjat, a je blagoslavljal. Hotel je namreč zapeti meni nekak „epilog“, a med pisanjem so mu že vzrasli hudi dvomi, obšla ga je bojazen zaradi bodočnosti in nehal je svoj spis s skepsa. Lahko je pač filozofirati in postavljati sijajne principe; nihče nima lepših idejlov ko mladina, nihče ni strožji kritik ko nepraktičen entuzijast. Praksa pa prinaša malone sama razočaranja in rojeva resignacijo!

Lepo je torej pisal F. L. „o pomenu in nalogi gledališča“; toda takoj se mu je začelo ustavljati zanosno pero, ko je začel pisati o slovenskem (ljubljskem) gledališču. Če ga pa kdaj posadi nesrečna usoda celo na vegasti stolček intendanta tega slovenskega gledališča, ga prav gotovo mine ves zanos in ves sedanji entuzijazem.

„Moralni namen prejšnjega (gledališkega) vodstva je bila napolnitev blagajne; kar se je podajalo v estetskem oziru, ni bilo drugega, nego zabavati dolgočasne ljudi“, piše F. L. Tu sta v enem stavku združena žalostna resnica in debela laž, oboje združeno pa je izliv „sive teorije“ in nevednosti, ki je na Dunaju bivajočemu entuzijastu pač ne morem zamerjati.

Položaj pa je tale: Dramatično društvo v Ljubljani je prevzelo nalogo, voditi slovensko gledališče s sredstvi, ki jih nabere pri raznih javnih faktorjih. Odbor dramat. društva ima

* G. Govekar nam je poslal sledeči spis kot odgovor na našo študijo o slovenskem gledališču, priobčeno v št. 77. Našega Lista. Ker ne zasledujemo glede gledališča drugega smotra kot proevit slovenskega odra, objavljamo spis v celoti s pridržkom, da event. nanj reflektiramo. Op. ured.

torej nalogo, izvrševati upravo in skrbeti za blagajnico. Med upravne posle spadajo angažmani članov, ki jih je treba iskati mesece in mesece po vsej srednji Evropi med Berlinom, Peterburgom, Belgradom in Zagrebom, pripravljanje repertoarja, preskrbljevanje kostumov in deloma tudi dekoracij. Kako ogromno in kako težko je to delo, o tem nima na vsem Slovenskem niti 15 oseb prav nobenega pojma, in g. F. L. naj mi ne zameri, ako tudi njemu odrekam vsako sodbo o tej prvi polovici intendantskih skrbi. Drugod, celo pri malih jugoslovanskih gledališcih imajo za ta posel celo pisarno strokovnih uradnikov, v Ljubljani pa opravlja vse to en sam človek, g. „intendant“; drugod so vsi tisti uradniki intendančne pisarne seveda sijajno plačani, imajo visok društven ugled, svojo ložo itd., v Ljubljani pa mora opravljeni „intendant“ malone vse to sam in sicer brezplačno, nima vsled svojega „dostojanstva“ niti sence ugleda ter si mora še sam plačevati sedež, da sme k predstavam. Seveda mora g. „intendant“ plačevati iz svojega tudi večino brzojavov, poštnine, papirja, razne napitnine, novoletna darila i. dr., kajti sicer je — umazanec. Vse to sem prenašal tudi jaz prav do začetka tekoče sezone; ko pa sem se temu vsaj deloma uprl, zalučil mi je neki list takoj na glavo: „da je bil za malo delo primeroma sijajno plačan“ (!!). Toda o tem tu dovolj! —

Glavna skrb intendanta ljubljanskega gledališča pa je že desetletja — finansiranje. „Viel Geld, viel Musik, wenig Geld, keine Musik“, to je tisti Damoklejev meč, ki visi neprestano nad slovenskim gledališčem v Ljubljani in ki zamori vsak polet. Odkar se je pa vsled razmer v kranjskem deželnem zboru ustavila dramat. društvu vsaka podpora dežele (t. j. 12.000 K), so postale intendantske skrbi zaradi vzdrževanja denarnega ravnovesja naravnost mučne. Da mi bo F. L. verjel, postavljam semkaj proračun sloven. gledališča v Ljubljani za l. 1906/7:

Dohodki:

26.000 K (redna in izredna podpora Ljubljane),
9.500 „ (povpreček za lože),
1.200 „ (povpreček podpore Gledal. društva),
200 „ (povpreček raznih dohodkov),
360 „ (povpreček članarine Dramat. društva)

37.260 K; k temu prištejmo še dohodke predstav in sicer kot povpreček 19.000 K (kolikor se je doseglo največ v lanskim sezoni pod mojo „nesrečno ero“), tako znašajo vsi dohodki skupaj 56.260 K.

Troški:

50.000 K (povpreček za gaže osebja opere, drame in drugih vslužbencev),
4.000 „ (povpreček za operni, operetni in dramski repertoar, t. j. tantijeme, posojila za notni material, prevodi i. dr.),
2.000 „ (povpreček za novo garderobo, popravila, odškodnine za obleke i. dr.),
1.700 „ (zavarovalnina),
4.500 „ (povračilo dolgov in razno)

62.200 K skupnih stroškov.

Bilanca:

Skupni troški 62.200 K
Skupni dohodki 56.260 K

primanjkljaj 5.940 K

Ta deficit mi je bil za sezono 1906/7 gotov že meseca julija 1906. Ker pa so proračuni vedno optimistični, je skoraj gotovo, da bode znašal deficit tekoče sezone okoli 6.500 K.

Gosp. F. L. se bo temu deficitu smejal ter bo vzkliknil: „Bagatela!“ Toda kdo ga bo plačal? — Dramat. društvo ima plačevati še obroke za stare dolgove in ako plača še teh 6.000 K, bo moglo računati za sezono 1907/8 le z dohodki 50.000 K proti okroglim stroškom 62.200 K ali z deficitom 12.200 K! — Perspektiva kaže torej vsekakor končni bankrot, a gosp. F. L. se vendarle roga intendancam, ker so skrbne za blagajnično ravnovesje! Čast njegovemu finančnemu ženju! — — —

Kako morajo odborniki Dramat. društva zaradi nepremičnih terminov, ob katerih se izplačujejo blagajniku zgoraj navedene podpore, za več mesecev zalagati iz svojih žepov ali pa

s posojili (na svoje podpise na menjice) za tekoče troške, o tem nočem niti pisati. Gotovo je, da je ni bilo nobene sezone, v kateri bi se ne bil vzdržal obstoj gledališča le vsled skrajne požrtvovalnosti in kavalirstva odbora; zgodilo se je, da bi člani ne dobili več svojih gaž, ako bi odborniki ne bili zopet in zopet riskirali tisočakov. Spočetka letošnje sezone sem n. pr. sam obletal celo vrsto denarnih zavodov, prosjačil pri raznih matadorjih, in še le ob pol 12. uri se mi je posrečilo najti posojilce, da smo plačali gaže ter sploh mogli začeti s tekočo sezono. Takih momentov pa je bilo v moji praksi nebroj. In gosp. F. L. se roga! —

Skratka: finansiranje slovenskega gledališča v Ljubljani je najmukotrpnejša naloga.

(Dalje)

Iz pisarne slovenskega gledališča. Gledališkemu vodstvu se je posrečilo pridobiti za gostovanje gospoda Ignacija Borštnika s kr. hrv. gledališča v Zagrebu. Nastopil bode v veliki karakterski vlogi Izidorja Lechata v Mirbeauovem igrokazu „Kupčija je kupčija“, ki spada med najznamenitejša dela francoske drame. Gostovanje določeno za 5. in 7. februarja t. l.

Velikodušen dar. Za prosojevanje slovenskega gledališča vnet rodoljub, ki želi ostati neimenovan, poslal je „Dramatičnemu društvu“ petdeset kron z željo, da se ustanovi fond za izobraževanje domačega igralskega naraščaja. Točasno gledališko vodstvo se resno bavi z vprašanjem ustanovitve prave dramske šole, ki naj bi se odprla takoj po končani sezoni. Tehniški del pouka bi prevzel sedanji prvi režiser, gospod Taborsky, za jezikovna in estetska predavanja pa bi se dale pridobiti nekatere tukajšnje znanstvene moči. Stroški, ki bi vzrastli s tem „Dramatičnemu društvu“, bi bili minimalni. Seveda se mora pri naših skromnih razmerah gledati na vsak vinar, kar direktno onemogočuje razvoj prave gledališke umetnosti. Ali bi se ne dal ustanoviti kak gledališki sklad, za katerega bi prispeval ves narod? Saj je dobro gledališče prvo in najširši slojem pristopno izobraževališče vsakega naroda in ob enem znak njegove kulturne stopnje! Toliko v uvaževanje poklicanim faktorjem. Požrtvovalnemu rodoljubi pa iskrena zahvala! — Vodstvo slovenskega gledališča v Ljubljani.

Slovensko gledališče. Repriza „Lohengrina“ je prekosila premijero. Zadnjič smo grajali nepopolnost zboru, vsled česar n. pr. točka začetkom tretjega dejanja ni dosegla željene veljave, moramo danes konstatirati precejšen napredek. Tudi solisti, katerim se že pri premijeri ni dalo prigovarjati, so boljše izvajali svoje vloge in naloge; zlasti je ugaljal g. Rezunov s svojim svežim polnim glasom. V soboto nas je Stolba povedel „Na letovišče“. Posebnost Stolbova obstoji v tem, da svojih satir ne prezentira subjektivno s sarkazmom. Malomestno družbo v vsej svoji banalni smešnosti slika verno; pred nami stopa taka, kakor je, v vsej goloti, brez subjektivnih vtiskov; le

značaji — te medle figure — so konvenzirane, kakor pač dramska tehnika zahteva. Velike pozitivne ideje ni v igri, pač pa izzove avtor občinstvo, da sodi sebe in obsodi. Smeh, ki ga zbuja dovtipi, ni pripisati a conto igre, temveč je le znamenje samospoznanja med občinstvom, ki se raduje — na lastne stroške. — Režija igre je dobra. G. Taborske v tej njansi še nismo imeli prilike videti. Priznati nam je fino izvajanje, s katerim je reševala svojo, dejali bi, tekočo vlogo razočarala. Tip idealnega a malenkostnega profesorja je našel v g. Taborskem izbornega igralca. Takisto g. Noskova. Pohvalno nam je omeniti gg. Danilo, Vetrovška, Nučiča; g. Boleška je nekoliko pretiraval. Tudi ostali so svoje vloge dobro izvedli.

Češko posteljno perje po nizki ceni!

5 kilo: novo naskubljeno K 9-60, boljše vrste K 12—, belo puhasto naskubljeno K 18— K 24—, snežnobelo puhasto naskubljeno K 30—, K 36—. Razpošilja se franko po povzetju. Zamenja se ali vzame nazaj proti povrnjeni poštnini.

Benedikt Sachsel, Lobes 369, P. Plzen, Češko

Poskusite in priporočite
≡ izdelke ≡

Vydrove tovarne hranil
v Pragi VIII. Cenovnik zastoj.

Razpošiljanje blaga na vse kraje sveta!

Najcenejša, največja eksportna trdka!

H. Suttner urar Ljubljana

Mestni trg nasproti rotovža, preje v Kraju
priporoča svojo veliko, izborno zalogo finih

švicarskih ur

brilantov, zlatnine in srebrnine v veliki izbiri po najnižjih cenah.

V dokaz, da je moje blago res fino in dobro, je to, da ga razpošiljam po celem svetu. Na stotine pohvalnih pisem je vsakomur prostovoljno na ogled, da se lahko sam prepriča.

Prosim, zahtevajte veliki novi cenik, ki se pošlje zastoj in poštne prosto. 26-38

Oglejte si — **poljedelskih strojev**, slamoreznic, čistilnic, največjo zalogo mlatilnic, gepelnov in preš za grozdje in sadje, štedilnikov, peči, železnih nagrobni križev itd. pri

FR. STUPICA V LJUBLJANI
na Marije Terezije cesti št. 1
in na Valvazorjevem trgu 6, nasproti Križanske cerkve.

Ravnatom zamorete kupiti vsak čas po najnižjih cenah traverze, železniške šine, cement in vse druge stavbne potrebščine, razno orodje, sesalke za vodo, vino in gnojnice, vseh vrst tehtnice in uteži in vse druge v železninsko stroko spadajoče predmete.

Rimska cesta 2.

Histerjeve ulice 5.

Prva kranjska tvornica klavirjev v Ljubljani

WARBINEK-ovi
piani so neprekosljivi!

Klavirji, harmoniji, tudi samoigralni, električni. Prodaja se tudi na obroke. Stare klavirje jemljem v zameno. Dajem tudi na posodo. Uglasevanja in poprave se izvršujejo točno in dobro. Solidne cene. Petletna garancija. Prepričajte se osebno.

— Ustanovljeno leta 1832. —

Priznано najboljša **oljnate barve**

zmlete s stroji najnovejše sestave, prekašajo vsako konkurenco po finosti, ki omogočijo z jako majhno množino pobarvati veliko površino, razpošilja po nizkih cenah

Adolf Hauptmann
v Ljubljani

prva kranjska tovarna oljnatih barv, firneža, laka in steklarskega kleja.
Zaloga slikarskih in pleskarskih predmetov.

Ilustrovani ceniki dobe se brezplačno.

Izborna zaloga vsakovrstnih novih in starih vin v sodih in steklenicah priporoča

ANTON MÜLLER
vinotržec v Domžalah
(Kranjsko).

Priporočajte
povsod
„Naš List“

Prodaja na debelo.

Prodaja na drobno.